

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Дмитренко Сергій Миколайович

УДК: 342.95

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОВРЯДНОГО
КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Суми – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Закладі вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, старший дослідник
ХОША Вадим Віталійович,
Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», завідувач відділу аспірантури та докторантури

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України
РЄЗНІК Олег Миколайович,
Сумська міська рада, секретар;

кандидат юридичних наук
БОНДАРЕНКО Ольга Сергіївна,
Сумський державний університет,
в.о. завідувача кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства

Захист відбудеться 24 грудня 2021 р. о 9 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.07 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

Автореферат розісланий 23 листопада 2021 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. С. Горобець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Земля протягом багатьох століть була і залишається найбільш цінним ресурсом нашої країни. Саме тому, набувши статусу незалежної держави, одним із пріоритетних завдань законодавця стало ведення ефективної земельної політики, яка була спрямована на забезпечення та охорону земельних ресурсів, а також створення сприятливих умов для її раціонального використання. Разом із тим, багаторічна практика показала, що державна земельна політика, яка велась понад 25 років, була малоєфективною, а тому наприкінці 2020 року вона повністю змінила вектор розвитку.

При цьому необхідно відзначити, що проведення будь-яких реформ, в тому числі і у земельній сфері, є фактично неможливим без здійснення якісної та ефективної контрольної діяльності, адже саме за її допомогою вбачається можливим забезпечити необхідний рівень дотримання суб'єктами земельних правовідносин норм чинного законодавства. Контроль у даній сфері має багато різновидів, втім чільне та важливе місце у ньому належить самоврядному контролю, адже останній дозволяє більш оперативно виявляти проблеми у досліджуваній сфері та вирішувати їх. А тому на сьогодні важливим завданням законодавця є створення якісного та ефективного адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин.

Варто відмітити, що окремі проблемні питання здійснення контролю у сфері земельних відносин у своїх наукових працях розглядали: С.Є. Антонова, Г.І. Балюк, О.С. Бондаренко, О.П. Ботезат, В.В. Буймер, В.В. Волік, В.В. Галуцько, О.Л. Гамалій, Ю.В. Гаруст, В.Я. Данилів, Б.В. Дерев'яно, М.Є. Журик, Л.І. Завставнюк, І.В. Ігнатенко, А.М. Карпенко, Ю.М. Кириченко, О.І. Кисельова, М.Д. Климишин, І.О. Кравченко, Т.М. Кравцова, Т.А. Кобзєва, А.О. Коломієць, А.М. Куліш, В.І. Курило, Ю.С. Макаренко, Р.І. Марусенко, О.М. Музичук, К.В. Наконечна, Т.О. Паугова, В.В. Пахомов, О.С. Петраковська, О.М. Рєзнік, В.Д. Сидор, М.В. Старинський, В.С. Строкань, В.В. Сухонос, А.М. Теряк, В.В. Чувпило, В.В. Хоша, В.Д. Шаповал, А.П. Шеремет, М.В. Шульга та багато інших. Разом із тим, незважаючи на чималу кількість наукових здобутків, слід підкреслити, що вказані вище науковці здебільшого приділяли увагу загальним засадам правового регулювання державного контролю у сфері земельних відносин, в той час як питання адміністративно-правового забезпечення саме самоврядного контролю у відповідній галузі фактично залишилось поза увагою вчених.

Таким чином, відсутність комплексних досліджень, присвячених теоретичним та практичним проблемам адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин, а також наявність ряду прогалин та недоліків правового та організаційного характеру у

вказаній сфері обумовлюють актуальність та своєчасність представленого дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до основних положень: «Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 743-р; «Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р; Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 роки, ухвалених Національною академією правових наук України (рішення від 3 березня 2016 р.); Пріоритетних напрямів наукових досліджень Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за темою «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0107U008696).

Тему дисертації затверджено протоколом засідання Вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» (протокол № 5 від 25 грудня 2015 р.).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає у тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин, а також спираючись на позитивний вітчизняний та зарубіжний досвід, опрацювати напрямки вдосконалення відповідного адміністративного законодавства.

Для досягнення поставленої мети дисертаційної роботи вирішуються наступні *завдання*:

- розкрити сутність та зміст земельних відносин як об'єкту контролю;
- визначити поняття та окреслити особливості самоврядного контролю у сфері земельних відносин;
- класифікувати види самоврядного контролю у сфері земельних відносин;
- охарактеризувати правове регулювання самоврядного контролю у сфері земельних відносин та встановити місце у ньому адміністративного законодавства;
- встановити завдання самоврядного контролю у сфері земельних відносин;
- окреслити предмет та межі самоврядного контролю у сфері земельних відносин;
- надати характеристику системі суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин та визначити особливості їх адміністративно-правового статусу;

- визначити адміністративні форми та методи самоврядного контролю у сфері земельних відносин;
 - узагальнити зарубіжний досвід самоврядного контролю у сфері земельних відносин та опрацювати можливості його використання в Україні;
 - встановити шляхи оптимізації адміністративних процедур здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин;
 - запропонувати шляхи вдосконалення взаємодії між суб'єктами самоврядного контролю у сфері земельних відносин та координації їх діяльності.
- Об'єктом дослідження є правовідносини, які виникають в процесі здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин.*

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин.

Методи дослідження. Під час підготовки дисертаційного дослідження було використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Так, для того, щоб з'ясувати сутність та зміст земельних відносин як об'єкту контролю (підрозділ 1.1), а також визначити поняття та окреслити особливості самоврядного контролю у сфері земельних відносин (підрозділ 1.2) було використано логіко-семантичний метод. Методи класифікації та систематизації використовувались для того, щоб класифікувати види самоврядного контролю у сфері земельних відносин (підрозділ 1.3); виявити адміністративні форми та методи самоврядного контролю у сфері земельних відносин (підрозділ 2.4), а також надати характеристику системі суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин та визначити особливості їх адміністративно-правового статусу (підрозділ 2.3). Метод документального аналізу застосовувався, щоб: охарактеризувати правове регулювання самоврядного контролю у сфері земельних відносин та встановити місце у ньому адміністративного законодавства (підрозділ 1.4); окреслити завдання самоврядного контролю у сфері земельних відносин (підрозділ 2.1). Розкрити предмет та межі самоврядного контролю у сфері земельних відносин (підрозділ 2.2) вдалось через використання аналітичного методу. Узагальнити зарубіжний досвід самоврядного контролю у сфері земельних відносин та встановити можливості його використання в Україні (підрозділ 3.1) вдалось за допомогою порівняльно-правового методу. Щоб запропонувати шляхи оптимізації адміністративних процедур здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин (підрозділ 3.2), а також опрацювати шляхи вдосконалення взаємодії між суб'єктами самоврядного контролю у сфері земельних відносин та координації їх діяльності (підрозділ 3.3) було використано методи моделювання та прогнозування. В процесі вирішення поставлених у дисертаційній роботі завдань було використано й інші загальні та спеціальні наукові методи наукового пізнання, що дозволило комплексно підійти до досягнення кінцевої мети дисертації.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертаційного дослідження становлять праці фахівців із галузі адміністративного, земельного, цивільного права тощо. Окрім того, було використано напрацювання вчених з інших галузевих дисциплін, як-то: теорії держави і права, соціології, філософії, психології. Нормативно-правовою основою роботи є правові акти різної юридичної сили, зокрема: Конституція України, кодифіковані акти, а також низка законодавчих та підзаконних нормативних джерел, положення яких закріплюють правові засади здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин. Інформаційну та емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності, пов'язаної із здійсненням самоврядного контролю у сфері земельних відносин, а також періодичні видання, статистичні матеріали тощо. У ході підготовки дисертації автором використано власний досвід підприємницької та депутатської діяльності.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є однією із перших спроб комплексно, за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин, а також спираючись на позитивний вітчизняний та зарубіжний досвід, опрацювати напрямки вдосконалення відповідного адміністративного законодавства. В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

До найбільш значущих належать наступні:
вперше:

- обґрунтовано доцільність розробки та прийняття «Примірного положення про порядок здійснення самоврядного контролю за використанням та охороною земель», який дозволить на централізованому рівні закріпити загальні правові засади реалізації органами місцевого самоврядування адміністративних процедур здійснення контролю у сфері земельних відносин, що, в свою чергу, має: по-перше, забезпечити відносно єдиний в межах всієї держави, доцільний та ефективний підхід до здійснення зазначеного контролю; по-друге, зорієнтувати органи місцевого самоврядування щодо основних пріоритетів, напрямків, етапів, форм та методів такого контролю;

- визначено перелік спеціальних завдань самоврядного контролю у сфері земельних відносин, серед яких названо: забезпечення законності всіх процедур пов'язаних із використанням фізичними та юридичними особами земель, що знаходяться у комунальній власності відповідної громади; створення умов для дотримання фізичними та юридичними особами правил, стандартів та вимог користування землями комунальної власності, які закріплені у документах, котрі посвідчують право користування та розпорядження відповідною земельною ділянкою; забезпечення дотримання вимог земельного

законодавства України при користуванні землями комунальної власності відповідно до встановлених категорій земель;

- доведена необхідність розробки та прийняття примірної інструкції або положення про організацію та здійснення координації діяльності суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин, що, в свою чергу, сприятиме: а) визначенню центрів, відповідальних за узгодження та спрямування спільних зусиль взаємодіючих сторін; б) виробленню найбільш доцільних та ефективних рішень з питань взаємодії та контролю; в) підвищенню якості планування та інформаційного обміну; г) залученню до взаємодії із суб'єктами самоврядного контролю інших органів публічної влади та представників громадськості;

удосконалено:

- науковий підхід щодо тлумачення поняття земельних відносин як об'єкту контролю, під яким запропоновано розуміти відносини майнового характеру, які прямо пов'язані із володінням, розпорядженням та користуванням землею, та на які спрямовано контрольну діяльність уповноважених на це суб'єктів з метою забезпечення дотримання режиму законності усіма учасниками даних відносин;

- класифікацію видів самоврядного контролю у сфері земельних відносин, які запропоновано поділяти: 1) за суб'єктом здійснення самоврядного контролю; 2) за напрямом контрольної діяльності; 3) за видом відносин;

- розуміння основних форм взаємодії суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин, до яких віднесено: планування; організація та проведення спільних заходів; інформаційний обмін, формування та забезпечення належного функціонування спільних баз даних; обмін досвідом; розробка нормативних документів;

- визначення поняття суб'єктів контролю у сфері земельних відносин, які запропоновано тлумачити як сукупність спеціально уповноважених органів державної влади, місцевого самоврядування, а також фізичних та юридичних осіб-користувачів земельними ділянками, які відповідно до свого адміністративно-правового статусу формують правові засади та організаційні механізми здійснення самоврядного контролю, а також безпосередньо реалізують цей контроль та створюють в межах своєї діяльності його предмет;

- розуміння системи адміністративно-правових форм та методів здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин, які необхідно закріпити на законодавчому рівні, що забезпечить їх більш якісну та ефективну практичну реалізацію;

дістали подальшого розвитку:

- обґрунтування необхідності закріплення на рівні Земельного кодексу поняття самоврядного контролю у сфері земельних відносин, під яким запропоновано розуміти особливий напрям діяльності органів місцевого самоврядування, який включає в себе спеціальний нормативно-визначений

інструментарій аналізу, оцінки та впливу (методів та засобів), що реалізуються з метою забезпечення відповідності вимогам законодавства діяльності суб'єктів земельних відносин із приводу охорони землі, а також володіння, користування та розпорядження нею;

- правова позиція про те, що в системі нормативно-правового регулювання самоврядного контролю у сфері земельних відносин ключове місце належить нормам адміністративної галузі права, адже саме за їх допомогою регулюються найбільш важливі аспекти здійснення даного виду контрольної діяльності, зокрема: повноваження суб'єктів здійснення контролю, його форми і методи, а також процедурні аспекти реалізації тощо;

- наукова думка про те, що предмет самоврядного контролю у сфері земельних відносин має комплексну сутність, через що одночасно включає в себе: 1) діяльність фізичних та юридичних осіб, пов'язану із землекористуванням; 2) діяльність фізичних та юридичних осіб щодо дотримання вимог законодавства в галузі землеустрою та охорони земель; 3) діяльність фізичних або юридичних осіб щодо дотримання вимог договорів оренди земельних ділянок відповідного типу; 4) документація із землекористування земельними ділянками фізичними та юридичними особами; 5) відповідний законодавчим вимогам та нормам стан земель;

- твердження про те, що в Україні на прикладі низки зарубіжних держав необхідно законодавчо встановити, що самоврядний контроль – це один з основних напрямів діяльності органів місцевого самоврядування, а також закріпити адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації даного виду контролю у досліджуваній сфері.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в роботі висновки і пропозиції можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – для подальшої розробки теоретичних та практичних проблем, пов'язаних із адміністративно-правовим забезпеченням самоврядного контролю у сфері земельних правовідносин (*акт впровадження Кримінологічної асоціації України від 13 квітня 2021 р.*);

- правотворчості – як основа для вдосконалення норм чинного законодавства, що регламентує порядок здійснення самоврядного контролю у сфері земельних правовідносин (*акт впровадження Приватної наукової установи «Науково-дослідний інститут публічної політики і соціальних наук» від 14 квітня 2021 р.*);

- правозастосовній діяльності – з метою удосконалення практичної діяльності суб'єктів реалізації самоврядного контролю;

- навчальному процесі – під час підготовки підручників та науково-методичних матеріалів із дисциплін «Адміністративне право і процес», «Адміністративна відповідальність», «Кваліфікація адміністративних правопорушень», «Земельне право», «Судові та правоохоронні органи України»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у

Сумському державному університеті. Також їх враховано у навчально-методичних розробках, підготовлених автором (*акт впровадження Сумського державного університету від 12 квітня 2021 р.*).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема: «Концепція соціальної безпеки в Україні» (м. Харків, 6 листопада 2020 р.); «Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії» (м. Київ, 10 грудня 2020 р.); «Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування» (м. Харків, 19 червня 2021 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли своє відображення в 5-ти наукових статтях, 4 з яких опубліковано у фахових виданнях України, 1 — у зарубіжному виданні, та 3-х тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 242 сторінки. Список використаних джерел містить 367 найменувань та розміщений на 34 сторінках, додатки розташовано на восьми сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовуються вибір теми дисертації, визначається її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, грантами, окреслюються мета і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, вказується на наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наводяться дані щодо апробації результатів дослідження, публікацій та структури дисертації.

Розділ 1. «Методологічні засади самоврядного контролю у сфері земельних відносин» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 1.1. «*Сутність та зміст земельних відносин як об'єкту контролю*» доведено, що земельні відносини – це самостійна група регульованих нормами законодавчих та підзаконних актів суспільно-правових відносин, які: а) мають своїм об'єктом категорію національного значення та цінності – землю, а також всі виникаючі у зв'язку із використанням, володінням та управлінням останньою права; б) в обов'язковому порядку включають в перелік своїх учасників державу в особі спеціально уповноважених державних органів та їх посадових осіб; в) допускають використання особливого, владно-імперативного інструментарію регулювання поведінки учасників, у тому числі контрольно-регулятивних заходів; г) мають фінансово-економічний аспект, який передбачає використання земель для отримання прибутків окремими суб'єктами, через що діяльність останніх повинна постійно контролюватись на предмет

відсутності порушень правил та стандартів поведіння із земельними ділянками.

У підрозділі 1.2. «Поняття та особливості самоврядного контролю у сфері земельних відносин» наголошено, що у чинному законодавстві ані поняття, ані зміст самоврядного контролю належним чином не розкривається. У зв'язку із чим проаналізовано доктринальні джерела на предмет визначення наукових позицій щодо розуміння поняття, особливостей та сутнісного змісту самоврядного контролю.

На підставі проведеного дослідження сформульовано власне визначення самоврядного контролю у сфері земельних відносин. Наголошено на необхідності закріплення визначення самоврядного контролю у положеннях чинного Земельного кодексу України.

У підрозділі 1.3. «Види самоврядного контролю у сфері земельних відносин» в якості ключового критерію визначення видів самоврядного контролю у сфері земельних відносин запропоновано використовувати суб'єктний склад його здійснення. Адже результат самоврядного контролю у сфері земельних відносин прямо залежить від рівня ради, яка його здійснює. Тобто кожний окремо взятий орган місцевого самоврядування може здійснювати контроль у сфері виключно тих земельних відносин, які виникають в межах життєдіяльності відповідної територіальної громади. Ґрунтуючись на даному критерії, виділено такі види самоврядного контролю: 1) контроль, здійснюваний сільськими радами; 2) контроль, здійснюваний селищними радами, 3) контроль, здійснюваний міськими радами; 4) контроль, здійснюваний районними радами; 5) контроль, здійснюваний обласними радами. Відмінність між цими видами самоврядного контролю обумовлена: по-перше, повноваженнями та компетенцією тієї чи іншої ради, що розповсюджується на різні за обсягом території та кількістю громадян; по-друге, тим, що кожна рада має в переліку наданих їй інструментів різні важелі здійснення регіональної політики.

Відмічено, що в якості критерію класифікації самоврядного контролю у сфері земельних відносин також слід виокремлювати напрям контрольної діяльності, відповідно до чого існує зовнішній та внутрішній контроль.

Наступним можливим критерієм класифікації контрольної діяльності у сфері земельних відносин є тип цих самих відносин, з огляду на що виділено: контроль у сфері відносин, що виникають за фактом реалізації права власності на землю; контроль у сфері відносин, пов'язаних із дотриманням законодавства про землеустрій та охорону земель в процесі використання останніх; контроль у сфері відносин, що виникають з питань меліорації земель.

У підрозділі 1.4. «Правове регулювання самоврядного контролю у сфері земельних відносин та місце у ньому адміністративного законодавства» зазначається, що чинне законодавство досить змістовно

регламентує питання державного контролю у сфері земельних відносин, і лише фрагментарно – самоврядного контролю у зазначеній сфері. Акцентовано увагу на ролі адміністративно-правового регулювання і відповідно адміністративного законодавства у забезпеченні самоврядного контролю у сфері земельних відносин. Встановлено, що значення вказаного законодавства полягає у тому, що саме його положеннями у значній мірі визначають: повноваження та права суб'єктів здійснення досліджуваного контролю; ключові засади загальнодержавної регуляторної політики, пов'язаної із охороною земель, законністю їх використання, забезпечення землеустрою і таке інше; процедурно-процесуальні особливості самоврядного контролю у сфері земельних відносин; відповідальність за порушення у зазначеній сфері.

Розділ 2 «Зміст самоврядного контролю у сфері земельних відносин» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Завдання самоврядного контролю у сфері земельних відносин» наголошено на тому, що чинне законодавство не регламентує належним чином завдання досліджуваного контролю. Втім, дана прогалина усувається органами місцевого самоврядування шляхом прийняття відповідних локальних нормативно-правових актів з питань контролю у сфері земельних відносин.

На підставі аналізу норм загальнодержавного та локального законодавства виокремлені: I) загальні завдання контролю у сфері земельних відносин: а) захист прав і свобод громадянина та інтересів суспільства у земельній сфері; б) запобігання правопорушенням; в) профілактика правопорушень; II) спеціальні завдання, які притаманні самоврядному контролю у сфері земельних відносин та характеризують його як самостійну категорію: а) забезпечення законності всіх процедур, пов'язаних із використанням фізичними та юридичними особами земель, що знаходяться у комунальній власності відповідної громади; б) забезпечення дотримання фізичними та юридичними особами правил, стандартів та вимог користування землями комунальної власності, які закріплені у документах, котрі посвідчують право користування та розпорядження відповідною земельною ділянкою; в) забезпечення дотримання вимог земельного законодавства України при користуванні землями комунальної власності відповідно до встановлених категорій земель.

У підрозділі 2.2. «Предмет та межі самоврядного контролю у сфері земельних відносин» доведено, що предмет самоврядного контролю у сфері земельних відносин варто тлумачити як елемент об'єктивно-матеріальної дійсності (матеріалізований предмет, стан, показник, відповідний тип діяльності суб'єктів контролю і таке інше), у зв'язку з чим земельні відносини виникають, припиняються і змінюються, оцінка якого забезпечує встановлення контролюючими суб'єктами стану відповідності або невідповідності законодавчо закріпленим стандартам, вимогам та нормам підконтрольного об'єкту.

Проаналізовано законодавчі вимоги щодо меж реалізації самоврядного контролю у сфері земельних відносин. Наголошено, що межі контролю є комплексом взаємопов'язаних факторів, які показують, на що контроль направлено, яким чином здійснюється та в якій мірі може впливати на підконтрольний об'єкт.

У підрозділі 2.3. «Система суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин та особливості їх адміністративно-правового статусу» визначені три комплексні групи суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин, а саме: перший рівень, представлений органами місцевого самоврядування – сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами; другий, виконавчий рівень – представлений виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних та обласних рад (департаментами, управліннями, відділами тощо); третій рівень представлено фізичними та юридичними особами, які користуються земельними ділянками. Охарактеризовано основні елементи адміністративно-правового статусу суб'єктів зазначених рівнів.

У підрозділі 2.4. «Адміністративні форми та методи самоврядного контролю у сфері земельних відносин» відмічається, що адміністративно-правові форми – це групи регульованих нормативно-правовими актами юридично значимих дій суб'єктів публічно-владних повноважень, спрямованих на реалізацію положень законодавства та інших правових джерел в окремих галузях життєдіяльності суспільства. Наголошено, що перелік адміністративно-правових форм самоврядного контролю у сфері земельних відносин на сьогоднішній день не знайшов свого відображення в офіційних документах. Сформовано авторський підхід щодо переліку адміністративно-правових форм відповідної діяльності.

Визначено адміністративно-правові методи самоврядного контролю у сфері земельних відносин як регламентовані нормами адміністративного права способи, засоби та заходи впливу, що мають імперативний характер та ведуть до появи, зміни чи припинення правовідносин в контексті реалізації завдань самоврядного контролю у сфері земельних відносин. До кола основних адміністративних методів самоврядного контролю у сфері земельних відносин віднесено методи: розробки та затвердження підзаконних

нормативно-правових актів; направлення пропозицій до уповноважених органів державної влади; розгляд заяв та скарг; здійснення перевірок; планування заходів самоврядного контролю.

Розділ 3 «Напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1. «Зарубіжний досвід самоврядного контролю у сфері земельних відносин та можливості його використання в Україні» узагальнено досвід самоврядного контролю у провідних західних країнах, зокрема таких, як США, Великій Британії, Франції, Данії, а також країнах пострадянського простору – Молдові, Білорусі, Казахстані, Узбекистані. На підставі аналізу існуючих у цих державах підходів до реалізації досліджуваного контролю виокремлено наступні аспекти зарубіжного досвіду, які доречно використати в Україні задля покращення механізму самоврядного контролю у сфері земельних відносин, зокрема: доцільно переглянути нормативно-правову базу, що регулює як земельні відносини, так і особливості роботи органів місцевого самоврядування. Необхідно визначити самоврядний контроль, як один з основних напрямів діяльності органів місцевого самоврядування та законодавчо закріпити вимоги щодо виконавчих органів місцевих рад (їх форму, права та обов'язки) уповноважених на реалізацію самоврядного контролю у сфері земельних відносин; чітко визначити на законодавчому, а не підзаконному, рівні об'єкт, предмет, межі та форми самоврядного контролю у сфері земельних відносин, положення про що мають відобразитись на рівні законодавчому, а не підзаконному.

У підрозділі 3.2. «Оптимізація адміністративних процедур здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин» з метою удосконалення процедурних засад здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин запропоновано закріпити у законодавстві, що порядок здійснення самоврядного контролю має визначатися органами місцевого самоврядування з урахуванням засад і принципів, закріплених у Законах України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» та «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». При цьому вбачається за доцільне розробити Примірне положення про порядок здійснення самоврядного контролю за використанням та охороною земель. Підкреслюється, що закріплення зазначених вимог та розробка Примірного положення не має розцінюватися як наступ на сферу відання органів місцевого самоврядування, утиск їх компетенції – дані кроки мають на меті забезпечити відносно уніфікований підхід до здійснення контролю у сфері земельних відносин, з метою забезпечення його належної якості, ефективності та дієвості.

У підрозділі 3.3. «Удосконалення взаємодії між суб'єктами самоврядного контролю у сфері земельних відносин та координації їх діяльності» визначено, що взаємодія між суб'єктами самоврядного контролю у сфері земельних відносин являє собою спільну діяльність даних суб'єктів, узгоджену за певними критеріями та факторами (наприклад, час та місце, напрямки, форми та методи тощо), здійснювану з метою вирішення спільних завдань зазначеного контролю, забезпечення більш ефективного та оперативного реагування на відхилення і порушення у сфері земельних відносин.

З метою удосконалення взаємодії між суб'єктами самоврядного контролю у сфері земельних відносин та координації їх діяльності розроблено рекомендації щодо організації та здійснення вказаної взаємодії та координації.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – визначення сутності та розкриття особливостей адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин, а також опрацювання напрямків вдосконалення відповідного адміністративного законодавства. У результаті дослідження сформульовано низку пропозицій та зауважень. Основні з них такі:

1. Аргументовано, що сутність та зміст земельних відносин, як об'єкту контролю, виражено у тому, що вони являють собою самостійну групу урегульованих нормами законодавчих та підзаконних актів суспільно-правових відносин, які: по-перше, мають своїм об'єктом категорію національного значення та цінності – землю, а також всі правовідносини, виникаючі у зв'язку із використанням, володінням та управлінням останньою; по-друге, обов'язковим учасником відповідних правовідносин є держава в особі її уповноважених органів та їх посадових осіб; по-третє, допускають використання особливого, владно-імперативного інструментарію регулювання поведінки учасників цих відносин, у тому числі контрольних-регулятивних заходів; по-четверте, мають фінансово-економічний аспект, який передбачає використання земель для отримання значних прибутків окремими суб'єктами.

2. Доведено, що самоврядний контроль у сфері земельних правовідносин – це особливий напрям діяльності органів місцевого самоврядування, який включає в себе спеціальний нормативно-визначений інструментарій аналізу, оцінки та впливу (методів та засобів), що реалізуються з метою забезпечення відповідності вимогам законодавства діяльності суб'єктів земельних відносин із приводу охорони землі, а також володіння, користування та розпорядження нею.

3. Встановлено, що найбільш доцільно здійснити класифікацію видів самоврядного контролю за такими критеріями: 1) за суб'єктом самоврядний контроль поділяється на: а) контроль, що реалізується сільськими радами;

б) контроль, здійснюваний селищними радами, 3) контроль, здійснюваний міськими радами; в) контроль, який здійснюється районними радами; г) контроль, здійснюваний обласними радами; 2) за напрямом: а) зовнішній контроль; б) внутрішній контроль; 3) за типом відносин: а) контроль у сфері відносин, що виникають за фактом реалізації права власності на землю; б) контроль у сфері відносин, пов'язаних із дотримання законодавства про землеустрій та охорону земель в процесі використання останніх; в) контроль у сфері відносин, що виникають з питань меліорації земель.

4. Визначено, що норми адміністративного права займають пріоритетне місце в системі правового регулювання самоврядного контролю у сфері земельних правовідносин, адже саме вони: по-перше, закріплюють повноваження та компетенцію суб'єктів здійснення контролю; по-друге, є основою формування та проведення на території України загальнодержавної регуляторної політики, пов'язаної із охороною земель, забезпеченням законності їх використання; по-третє, встановлюють механічні особливості самоврядного контролю у сфері земельних відносин, які, зокрема, регламентовано підзаконною базою розпорядчих документів органів місцевого самоврядування, що видаються в розрізі виконання даними суб'єктами своїх публічно-владних повноважень; по-четверте, закріплюють засади взаємодії суб'єктів та об'єктів контролю у досліджуваній сфері.

5. Завдання самоврядного контролю у сфері земельних відносин об'єднано у дві групи: 1) загальні, тобто такі, що притаманні кожній контрольній діяльності: а) захист прав і свобод громадянина та інтересів суспільства у земельній сфері; б) запобігання порушенням норм чинного законодавства; в) профілактика правопорушень; 2) завдання спеціальні – особливий набір цілей, що корелюються із сферою контрольної діяльності та її предметом: а) забезпечення законності всіх процедур, пов'язаних із використанням фізичними та юридичними особами земель, що знаходяться у комунальній власності відповідної громади; б) забезпечення дотримання фізичними та юридичними особами правил, стандартів та вимог користування землями комунальної власності, які закріплені у документах, котрі посвідчують право користування та розпорядження відповідною земельною ділянкою; в) забезпечення дотримання вимог земельного законодавства України при користуванні землями комунальної власності відповідно до встановлених категорій земель.

6. Констатовано, що предмет самоврядного контролю у сфері земельних відносин варто тлумачити як елемент об'єктивно-матеріальної дійсності (матеріалізований предмет, стан, показник, відповідний тип діяльності суб'єктів контролю тощо), котрий веде до виникнення, зміни або припинення земельних відносин, та оцінка якого забезпечує встановлення контролюючими суб'єктами стану відповідності та/або невідповідності законодавчо закріпленим стандартам, вимогам та нормам підконтрольного об'єкту.

Обгрунтовано, що межі контролю – це комплекс взаємопов'язаних факторів, які показують, на що відповідну контрольну діяльність направлено, яким чином вона здійснюється, та в якій мірі може впливати на підконтрольний об'єкт. В аспекті самоврядного контролю у сфері земельних відносин дані фактори виражено в: 1) положеннях нормативно-правових актів, які становлять правові засади реалізації даного виду контролю у сфері земельних відносин; 2) встановлених законодавством повноваженнях суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин; 3) предметі самоврядного контролю; 4) формах та методах здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин.

7. Суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин об'єднано у три групи, які, в свою чергу, впливають на особливості адміністративно-правового статусу кожного учасника цієї групи. Зокрема, виділено: перший рівень, який представлений сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами. Саме вказані суб'єкти самоврядного контролю володіють основною частиною повноважень в земельній галузі взагалі, та щодо здійснення самоврядного контролю, зокрема; другий, виконавчий рівень – представлений виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних та обласних рад (департаментами, управліннями, відділами тощо). Вони реалізують повноваження щодо безпосереднього здійснення самоврядного контролю, тобто саме ці суб'єкти реалізують відповідні методи подібного контролю, але при цьому їх повноваження та адміністративно-правовий статус визначаються сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами; третій рівень представлено фізичними та юридичними особами, які користуються земельними ділянками. Дані суб'єкти не мають публічно-владних повноважень та не здійснюють самоврядний контроль, проте, фактично формують своєю діяльністю предмет самоврядного контролю.

8. Під адміністративно-правовими формами самоврядного контролю у сфері земельних відносин запропоновано розуміти зовнішній вияв практичної діяльності суб'єктів, що уповноважені здійснювати даний вид контролю. До переліку відповідних форм віднесено: підзаконну нормотворчість, аналітично-оцінювальну діяльність, взаємодію із уповноваженими органами державної влади.

З'ясовано, що адміністративно-правові методи здійснення контролю у сфері земельних відносин являють собою сукупність законодавчо-визначених юридичних способів, інструментів та засобів впливу на підконтрольний об'єкт, та наслідком застосування яких є створення, зміна та припинення правовідносин у публічно-владній галузі, зокрема, щодо здійснення досліджуваного виду контрольної діяльності у земельній галузі. До вказаних методів було віднесено: методи розробки та затвердження підзаконних нормативно-правових актів; направлення пропозицій до уповноважених органів державної влади; розгляд заяв та скарг; здійснення перевірок; планування заходів самоврядного контролю.

9. Узагальнено зарубіжний досвід організації та реалізації самоврядного контролю у сфері земельних відносин на прикладі Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, Франції, Данії, Республіки Молдова, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан та Республіки Узбекистан. На основі отриманих відомостей окреслено пріоритетні напрями вдосконалення національного механізму здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин: по-перше, запропоновано переглянути нормативно-правову базу, що регулює як земельні відносини, так і особливості роботи органів місцевого самоврядування. Зокрема, запропоновано визначити самоврядний контроль, як один з основних напрямів діяльності органів місцевого самоврядування та законодавчо закріпити вимоги щодо виконавчих органів місцевих рад (їх форму, права та обов'язки) уповноважених на реалізацію самоврядного контролю у сфері земельних відносин; по-друге, потребує нормативного уточнення: об'єкт, предмет та межі самоврядного контролю у сфері земельних відносин, положення про що мають відображатись на рівні законодавчому, а не підзаконному; по-третє, законодавчого закріплення потребують форми та методи самоврядного контролю у сфері земельних відносин.

10. Виявлено, що оптимізація адміністративних процедур самоврядного контролю у сфері земельних відносин передбачає покращення характеристик цих процедур з метою забезпечення їх оптимального впливу на діяльність суб'єктів контролю. Вони (адміністративні процедури) повинні сприяти послідовній та цілеспрямованій, ефективній та раціональній, доцільній та своєчасній реалізації суб'єктами самоврядного контролю своїх контрольно-наглядових повноважень. Доведено, що з метою вдосконалення процедурних засад здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин необхідно:

а) закріпити у законодавстві, що порядок здійснення самоврядного контролю має визначатися органами місцевого самоврядування з урахуванням засад і принципів, закріплених у Законах України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» та «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»;

б) розробити Примірне положення про порядок здійснення самоврядного контролю за використанням та охороною земель, в якому необхідно передбачити наступне: 1) мета прийняття даного нормативно-правового акту, якою є встановлення універсальних і загальних процедурних правил здійснення самоврядного контролю за використанням та охороною земель; 2) завдання запровадження Примірного положення; 3) принципи, на яких ґрунтується порядок реалізації органами місцевого самоврядування контролю у сфері земельних відносин; 4) суб'єктно-об'єктний склад самоврядного контролю; 5) коло пріоритетних форм та заходів самоврядного контролю, ключовими серед яких є, звичайно ж, планові та позапланові перевірки; 6) процедури проведення перевірки; 7) вимоги щодо документального оформлення процедури та

результатів самоврядного контролю; 8) ключові критерії ефективності процедури самоврядного контролю.

11.3 метою удосконалення взаємодії між суб'єктами самоврядного контролю у сфері земельних відносин розроблено рекомендації щодо організації та здійснення взаємодії між суб'єктами самоврядного контролю у сфері земельних відносин, у яких визначено: 1) принципи та завдання взаємодії; 2) напрямки та форми взаємодії; 3) критерії оцінювання ефективності взаємодії.

Доведено, що проблемою координації діяльності суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин є те, що на сьогодні практично відсутні нормативно-правові засади здійснення зазначеної координації, а тому одним із ключових етапів на шляху вдосконалення досліджуваної координації є законодавче оформлення її основних організаційно-правових засад, до яких належать: цілі та завдання координації, її суб'єкти та форми здійснення, а також гарантії забезпечення виконання рішень суб'єктів координації тими, кому вони адресовані.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Дмитренко С. М. Сутність та зміст земельних відносин як об'єкту контролю. *Європейські перспективи*. 2017. № 4. С. 166–170.
2. Дмитренко С. М. Предмет самоврядного контролю у сфері земельних відносин. *Наукові записки. Серія : Право*. 2019. Вип. 7. Спецвипуск. С. 265–269.
3. Дмитренко С. М. Правове регулювання самоврядного контролю у сфері земельних відносин та місце у ньому адміністративного законодавства. *Наше право*. 2019. № 3. С. 219–223.
4. Дмитренко С. М. Поняття та особливості самоврядного контролю у сфері земельних відносин. *Наше право*. 2020. № 3. С. 219–223.
5. Dmytrenko S. M. Classification of Self-Governing Control in the Field of Land Relations. *European Reforms Bulletin*. 2021. № 2. С. 142–146.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Дмитренко С. М. Зарубіжний досвід самоврядного контролю у сфері земельних відносин. *Концепція соціальної безпеки в Україні: тези доповідей учасників науково-практичної конференції (м. Харків, 6 листопада 2020 р.)*. С. 33–35. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201106/article/view/dmytrenko.
7. Дмитренко С. М. Межі самоврядного контролю у сфері земельних відносин. *Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії*: тези доповідей учасників науково-практичної

конференції (м. Київ, 10 грудня 2020 р.). С. 25–27. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201210a/article/view/dmytrenko.

8. Дмитренко С. М. Завдання самоврядного контролю у сфері земельних відносин. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття: тези доповідей учасників V Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Харків, 19 червня 2021 р.); Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків: НДІ ППСН, 2021. С. 67–70.

АНОТАЦІЯ

Дмитренко С. М. Адміністративно-правове забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Заклад вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Сумський державний університет. – Суми, 2021.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні сутності та розкритті особливостей адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин, що дозволило обґрунтувати низку нових наукових положень і висновків, спрямованих на вдосконалення відповідного адміністративного законодавства.

З'ясовується сутність та зміст земельних відносин як об'єкту контролю; визначається поняття та окреслюються особливості самоврядного контролю у сфері земельних відносин; здійснюється класифікація видів самоврядного контролю у сфері земельних відносин; характеризується правове регулювання самоврядного контролю у сфері земельних відносин та встановлюється місце у ньому адміністративного законодавства; окреслюються завдання, предмет та межі самоврядного контролю у сфері земельних відносин; надається характеристика системі суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин; визначаються адміністративні форми та методи самоврядного контролю у сфері земельних відносин; узагальнюється зарубіжний досвід самоврядного контролю у сфері земельних відносин та опрацьовуються можливості його використання в Україні; встановлюються шляхи оптимізації адміністративних процедур здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин; визначаються шляхи удосконалення взаємодії між суб'єктами самоврядного контролю у сфері земельних відносин та координації їх діяльності.

Ключові слова: земельні правовідносини, об'єкт контролю, самоврядний контроль, правове регулювання, адміністративне законодавство, суб'єкт, предмет контролю, адміністративні форми, методи, зарубіжний досвід, вдосконалення, оптимізація, адміністративні процедури, взаємодія, координація.

АННОТАЦІЯ

Дмитренко С.Н. Административно-правовое обеспечение самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое право, информационное право». — Учреждение высшего образования «Открытый международный университет развития человека «Украина»; Сумской государственный университет. – Сумы, 2021.

В диссертации приведено теоретическое обобщение и новое решение научной задачи, заключающееся в выяснении сущности и особенностей административно-правового обеспечения самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений, что позволило обосновать ряд новых научных положений и выводов, направленных на совершенствование норм административного законодательства, определяющего правовые и организационные основы осуществления соответствующей деятельности.

Аргументировано, что сущность и содержание земельных отношений как объекта контроля выражено в том, что они представляют собой самостоятельную группу урегулированных нормами законодательных и подзаконных актов общественно-правовых отношений, которые: во-первых, имеют своим объектом категорию национального значения и ценности – землю, а также все правоотношения, возникающие в связи с использованием, владением и управлением последней; во-вторых, обязательным участником соответствующих правоотношений является государство в лице его уполномоченных органов и их должностных лиц; в-третьих, допускают использование особого, властно-императивного инструментария регулирования поведения участников этих отношений, в том числе контрольно-регулятивных мер; в-четвертых, имеют финансово-экономический аспект, предусматривающий использование земель для получения значительных доходов отдельными субъектами.

Доказано, что самоуправляющийся контроль в сфере земельных правоотношений – это особое направление деятельности органов местного самоуправления, которое включает в себя специальный нормативно-определенный инструментарий анализа, оценки и влияния (методов и средств), реализуемых с целью обеспечения соответствия требованиям законодательства

деятельности субъектов земельных отношений по поводу охраны земли, а также владения, пользования и распоряжения ею.

Осуществляется классификация видов самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений; характеризуется правовое регулирование самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений и устанавливается место в нем административного законодательства.

Определено, что нормы административного права занимают приоритетное место в системе правового регулирования самоуправляющегося контроля в сфере земельных правоотношений, ведь именно они: во-первых, закрепляют полномочия и компетенцию субъектов осуществления контроля; во-вторых, являются основой формирования и проведения на территории Украины общегосударственной регуляторной политики, связанной с охраной земель, обеспечением законности их использования; в-третьих, устанавливают механические особенности самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений, которые, в частности, регламентированы подзаконной базой распорядительных документов органов местного самоуправления, которые выдаются в разрезе выполнения данными субъектами своих публично-властных полномочий; в-четвертых, закрепляют принципы взаимодействия субъектов и объектов контроля в исследуемой сфере.

Определяются задачи самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений; раскрывается предмет и пределы самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений; предоставляется характеристика системе субъектов самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений и особенности их административно-правового статуса; выявляются административные формы и методы самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений.

Обобщается зарубежный опыт самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений и прорабатываются возможности его использования в Украине. Устанавливаются пути оптимизации административных процедур осуществления самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений, выясняются пути усовершенствования взаимодействия между субъектами самоуправляющегося контроля в сфере земельных отношений и координации их деятельности.

Ключевые слова: земельные правоотношения, объект контроля, самоуправляющийся контроль, правовое регулирование, административное законодательство, субъект, предмет контроля, административные формы, методы, зарубежный опыт, усовершенствование, оптимизация, административные процедуры, взаимодействие, координация.

SUMMARY

Dmytrenko S. M. Administrative and Legal Provision of Self-Governing Control in the Sphere of Land Relations. – *Qualifying scientific work as the manuscript.*

The thesis for a candidate's degree by the specialty 12.00.07 "Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law". – Higher Educational Institution "Open International University of Human Development "Ukraine"; Sumy State University. – Sumy, 2021.

The author of the dissertation has provided theoretical generalization and a new solution to the scientific problem, which consists in defining the essence and revealing specific features of administrative and legal provision of self-governing control in the sphere of land relations. It allowed us to substantiate a number of new scientific provisions and conclusions aimed at improving the relevant administrative legislation.

The author has clarified the essence and content of land relations as an object of control; has defined the concept and has outlined specific features of self-governing control in the sphere of land relations; has carried out classification of the types of self-governing control in the sphere of land relations; has characterized the legal regulation of self-governing control in the sphere of land relations and has established the place of administrative legislation there; has outlined the tasks, subject matter and limits of self-governing control in the sphere of land relations; has provided characteristics of the system of entities of self-governing control in the sphere of land relations; has determined administrative forms and methods of self-governing control in the sphere of land relations; has generalized international experience of self-governing control in the sphere of land relations and has worked out the possibilities of its application in Ukraine; has established the ways to optimize administrative procedures for exercising self-governing control in the sphere of land relations; has defined the ways to improve the interaction between the entities of self-governing control in the sphere of land relations and coordination of their activities.

Key words: land legal relations, object of control, self-governing control, legal regulation, administrative legislation, an entity, subject matter of control, administrative forms, methods, international experience, improvement, optimization, administrative procedures, interaction, coordination.

Підписано до друку 21.11.2021 р.
Формат 60x90/16. Ум. друк. арк. 1,1.
Гарнітура Times.
Тираж 100 пр. Зам. № 407/77.
Віддруковано у видавництві «Ярославна».
40030, м. Суми, вул. Горького, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК, № 332
від 09.02.2001 р.